

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 413

van **IMADE ANNOURI**

datum: 22 februari 2022

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Bodemonderzoek Hoboken - Stand van zaken

Op 3 december 2021 kwam de medische werkgroep Hoboken samen om de stand van zaken te bespreken van alle maatregelen met betrekking tot de vervuilingsproblematiek van Umicore. Naar aanleiding van dat overleg heb ik een aantal vragen.

1. Tot nu toe kunnen kinderen buiten de wijken Moretusburg en Hertogvelden getest worden maar niet systematisch.

Op welke manier kunnen bewoners een bloedonderzoek aanvragen? Wordt de optie om het bloedonderzoek terug te betalen overwogen?

2. Verder en ruimer onderzoek is nodig om de gezondheidsproblematiek bij jonge kinderen eindelijk eens breed in kaart te brengen.

Zal tegemoetgekomen worden aan de vraag van vele bewoners buiten Moretusburg en Hertogvelden om hun kinderen te testen op een systematische manier?

3. Komt er een humaan biomonitoringonderzoek? Wanneer en binnen welke perimeter?
4. Er is bij het CLB (centrum voor leerlingenbegeleiding) ongerustheid over het meer voorkomen van autisme en gedragsstoornissen bij de jonge kinderen in de wijk.

Hoe zal men dit verder onderzoeken? Wie zal dat doen?

5. Er komt een evaluatie van de bodemsaneringsnormen met toetsing aan de recente wetenschappelijke inzichten, uitgevoerd door het Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO).

Is dat specifiek voor Hoboken of geldt dat voor heel Vlaanderen?

6. Welke handelingen werden door de Vlaamse administraties verricht tegen Umicore? Graag een overzicht (zowel administratieve als strafrechtelijke handelingen).
7. Zal Umicore zoals 3M aangemaand worden om voor de geleden gezondheidsschade bij de bewoners en voor de opgedrongen verhuizing van de bewoners een schadeloosstelling te betalen?
8. Ondertussen heeft Umicore al een groot deel van de woningen in zone M1 opgekocht; enkele daarvan staan al leeg. Umicore gaat gewoon door met de plannen ook al kan het niet aantonen dat het doen verhuizen van oudere bewoners en hun huizen platgooien, enig positief effect zal hebben op de mensen die wel in Moretusburg en Hertogvelden blijven. Enkel voor de kinderen die dicht bij de fabriek woonden, is een verhuis op korte termijn een goede zaak, maar dan enkel omdat Umicore na al die jaren nog steeds niet in staat is om de omgeving niet te vervuilen.

Is het niet de taak van de overheid om een aangepast woonbeleid te ontwikkelen en ervoor te zorgen dat de uitstoot in die mate daalt dat de wijk, na sanering, opnieuw bewoonbaar kan worden voor gezinnen? Hoe zal ervoor gezorgd worden dat Umicore zelf betaalt voor de sanering?

9. Met betrekking tot het lozen van afvalwater.
 - a) Over welke vergunning(en) beschikt het bedrijf voor lozing van afvalwater in de Schelde?
 - b) Welke handhavende maatregelen heeft de Vlaamse overheid al ondernomen? Graag een opsomming van de controles, datum, vastgestelde overtredingen, metingen, verslag inspecties en nacontroles.
 - c) Heeft de Milieu-inspectie sancties opgelegd aan het bedrijf? Graag een opsomming van de sancties, datum, type sancties en reactie bedrijf.
 - d) Zijn er op de dag van vandaag indicaties dat het afvalwater bepaalde normen overschrijdt? Zo ja, welke?
10. Wat is de precieze opdracht van de coördinatiegroep Hoboken? Behoort communiceren met de inwoners tot het takenpakket? Zijn er plannen om ongeruste inwoners met kinderen te informeren over de risico's, naar analogie met de brieven die de bewoners in de buurt van met PFAS-vervuilde sites in Antwerpen kregen?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhal Demir (547), Wouter Beke (413).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 413 van 22 februari 2022

van **IMADE ANNOURI**

1. Kinderen die in de wijken vlakbij Umicore wonen worden halfjaarlijks persoonlijk uitgenodigd om vrijwillig deel te nemen aan het bloedprik-onderzoek. Kinderen die buiten de wijken wonen worden niet aangeschreven maar kunnen als ze zich zorgen maken éénmalig deelnemen. Ze kunnen hun ongerustheid melden bij één van de verschillende lokalen actoren (district, wijkwerker, Logo Antwerpen, huisarts, K&G, ...) die hun vraag dan doorgeeft aan Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) (rechtstreeks of via de wijkwerker). Het PIH staat in voor de onderzoeken ter plaatsen en zal hun dan een afspraak inplannen.

Deelname aan dit halfjaarlijks onderzoek is gratis. Kinderen buiten de wijken zijn bij lage waarde in hun bloed meestal gerustgesteld en zullen geen extra bloedonderzoek meer overwegen. Kinderen met verhoogde waarden mogen blijven deelnemen.

2. Het klopt dat er een ruimer onderzoek nodig is om de milieugezondheidsproblematiek in kaart te brengen voor alle bewoners, niet alleen de kinderen. Voor een ruimer onderzoek werden eind 2020 de eerste gesprekken opgestart om in een samenwerkingsverband met het bedrijf, de lokale en bovenlokale overheden een studie op te zetten (een éénmalig humaan biomonitoringsonderzoek of HBM-onderzoek). Middels een bestek werden hiervoor offertes ingezameld; nog dit voorjaar 2022 zal de opdracht gegund worden zodoende kan gestart worden met het humane biomonitoringsproject. Zodra het projectplan in detail definitief afgestemd is met de opdrachtnemer, worden lokale actoren en inwoners op de hoogte gebracht.

Bewoners buiten de wijken kunnen hun kinderen laten testen, weliswaar maar éénmalig cf. het antwoord op de eerste vraag. Tijdens de halfjaarlijkse onderzoeken blijkt duidelijk dat de afstand bepalend is voor de gehalte in het bloed. De meeste ouders zijn niet bereid om hun kind 2x per jaar te laten prikken als het kind lage waarden heeft. Een systematische testing wordt dus niet voorzien, wel voor kinderen met verhoogde waarden. Die worden steeds opnieuw uitgenodigd en kunnen als ze wensen deelnemen. Deelname is immers vrijwillig.

3. De voorbereidingen voor zo'n humaan biomonitoringsonderzoek nemen heel wat tijd in beslag, niet enkel om de financiële aspecten en toestemmingen in orde te krijgen, maar vooral om het project inhoudelijk voor te bereiden en te garanderen dat er voldoende wetenschappelijk correct onderbouwde antwoorden kunnen geleverd worden op de onderzoeksvragen. Er moeten immers keuzes gemaakt worden over de deelnemers (steekproefgrootte, leeftijd, geslacht, ...), onderzoeksgebied, biomerkers, omgevingsmetingen, ... Eind 2021 werd de overeenkomst getekend door de partners die samen de Stuurgroep HBM uitmaken en samen verantwoordelijk zijn voor de opstart, verloop en afhandeling van het HBM onderzoek: Stad Antwerpen, Provincie Antwerpen, Vlaamse milieumaatschappij, Departement Omgeving Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en Umicore. De overheidsopdracht werd gelanceerd begin januari en de timing is om in mei 2022 de opdracht te gunnen zodat spoedig kan gestart worden met het Human Biomonitoringsproject.

Zodra het projectplan definitief is worden lokale actoren en inwoners op de hoogte gebracht over de inhoudelijke aspecten zoals perimeter, deelnemersrekrutering, omgevingsmetingen ed.

4. Dit signaal is tijdens de Medische Werkgroep van 3 december 2021 besproken en er werd afgesproken om meer informatie op te zoeken of op te vragen, bijvoorbeeld bij verschillende diagnosecentra voor gedragsstoornissen en autisme. Momenteel is er immers geen informatie over het voorkomen van autisme en gedragsstoornissen gekoppeld aan de woonplaats op postcodeniveau. Zonder die informatie kunnen we deze ongerustheidsvraag onvoldoende kaderen t.o.v. van elders in Vlaanderen. Verdere acties, afspraken en eventuele conclusies worden steeds eerst op de Medische Werkgroep besproken vooraleer er wordt over gecommuniceerd. Het signaal is opgepikt om verder te onderzoeken.
5. De evaluatie van de bodemsaneringsnormen voor lood geldt voor geheel Vlaanderen.
6. Vanuit agentschap Zorg en Gezondheid werden geen strafrechtelijke handelingen verricht.
Wel zijn er naast de voorbereidingen voor het Humane Biomonitoringsonderzoek en de opvolging van de bijzondere voorwaarden, ook heel wat administratieve acties lopende in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst Umicore-Agentschap Zorg & Gezondheid:
 - Opvolging wijkwerker (verpleegkundige) die het aanspreekpunt is voor de bewoners van de wijken om hen te sensibiliseren over de risico's van zware metalen en wat ze kunnen doen om de blootstelling te beperken.
 - halfjaarlijks de "lood-in-bloedwaarden" onderzoek bij kinderen in Moretusburg en Hertogvelden (humane biomonitoring)
 - Zorgondersteuning voor kinderen met verhoogde lood-in-bloedwaarden die wonen in Moretusburg en Hertogvelden. Een arts die een zorgbehandeling (bijvoorbeeld kinesithérapie, logopedie, thuisbegeleiding) voorschrijft bij een kind met verhoogde bloedloodwaarde, kan een aanvraag indienen bij het expertencomité om een budget voor die zorgbehandeling te verkrijgen.
 - Health Impact Assessment op de milieumeetwaarden.

De bevoegde diensten volgen de vervuiling in de omgeving nauwkeurig op. Zo wordt de luchtkwaliteit in de omgeving van het bedrijf door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) gevolgd op basis van luchtmetingen via vaste meetposten. Zware metalen in PM₁₀-stof worden op 3 meetplaatsen in de omgeving van Hoboken en zware metalen in totale depositie worden op 5 meetplaatsen gemeten.

Een evaluatie van de meest recente resultaten van deze metingen zijn beschikbaar op de website van de VMM: <https://www.vmm.be/data/resultaten-luchtkwaliteit-hoboken/meest-recente-resultaten/view>

Verder worden metingen en periodieke bloedonderzoeken bij kinderen uitgevoerd door het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) en opgevolgd door het Agentschap Zorg en Gezondheid.

In 2015 werd een maatregelenpakket uitgewerkt met als doel om alle mogelijke bronnen van lood en andere zware metalen verder te saneren. Dit plan werd aan de buurt en het brede publiek voorgelegd met een infomoment in de wijk. Deze maatregelen werken nog steeds door en elk jaar wordt de voortgang opgevolgd door een technische werkgroep bestaande uit leden van de verschillende betrokken diensten (afdeling Handhaving, de Vlaamse Milieumaatschappij, Umicore, het Agentschap Zorg en Gezondheid, de Afdeling Gebiedsontwikkeling, omgevingsplanning en -projecten, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij). Meer informatie hierover vindt u op

https://www.vmm.be/lucht/evolutie-luchtkwaliteit/beleidsplannen/hoboken/loodplan_overwegingsdocument_def_20171207.pdf

Het zijn maatregelen die vooral niet-geleide emissies aanpakken door onder andere het verder inkapselen en beter afzuigen van procesinstallaties.

De OVAM voerde een studie uit om de loodaccumulatie in de bodem door de neerslag van verontreinigde lucht op de bodem ten aanzien van de voorgaande onderzoeken en maatregelen te evalueren.

Naar aanleiding van de verhoogde lood-in-bloed waarden, vastgesteld in 2020, is door de technische Werkgroep Hoboken via een adviesronde een bijstelling gevraagd naar nieuwe vergunningsvoorwaarden die er moeten voor zorgen dat de uitstoot van zware metalen en de blootstelling naar de omgeving vermindert en de luchtkwaliteitsnormen worden gehaald.

In 2021 heeft het bedrijf Umicore Hoboken 16 nieuwe maatregelen opgestart met als doelstelling verdere stofbeheersing en de verspreiding van zware metalen naar de omgeving te reduceren. Maatregelen rond de kwantificatie van diffuse emissies, brontracering en uitwerken van verdergaande technieken dan BBT (best beschikbare techniek) dienen verder voor een gunstige impact te zorgen naar de omgeving.

Op 3 december 2021 werden de volgende bijzondere vergunningsvoorwaarden bijgesteld in de omgevingsvergunning van Umicore:

- Verstrenging van de toetsingswaarden omtrent lood-in-bloed bij kinderen;
- Bijstelling voorwaarden rond emissies en immissies;
- Maandelijks rapportering van de voornaamste onregelmatigheden (o.a. afwijkende emissie- en immissiemetresultaten) via een logboekstelsysteem;
- Installatie van een windbarometer om tijdens uitzonderlijke weersomstandigheden de verspreiding van diffuus stof en zware metalen te beperken;
- Studie om de kwantificatie van diffuus stof en zware metalen te verbeteren;
- Studie waarbij de diffuse bronnen in kaart worden gebracht inclusief een plan van aanpak met aanvullende maatregelen voor het verhinderen en verder beperken van diffuse emissies;
- Studie naar aanpak voor verdere stofbeheersing bij handling en stockage bij de opslagplaatsen.

De evaluatie van de gevraagde studies en de uitvoering van deze maatregelen wordt opgevolgd via de technische - en medische werkgroep (zie link:

<https://www.antwerpen.be/info/59e090a5b85c8d2fd06abac9/medische-werkgroep-hoboken>) en via controles uitgevoerd door de afdeling Handhaving op het bedrijf.

De afdeling Handhaving doet jaarlijkse verschillende controles bij Umicore. Zo zijn er zowel in 2020 als in 2021 18 inspecties uitgevoerd. Tijdens deze inspecties worden de vergunningsvoorwaarden getoetst op basis van de resultaten van de monitoring van luchtemissies, de zelfcontrole afvalwater, de hoeveelheid opgepompt grondwater het afvalstoffenregister,.... Indien er vastgesteld wordt dat het bedrijf zich niet houdt aan de vergunningsvoorwaarden, worden er afhankelijk van de inbreuk, aanmaningen (12 in 2021) en/of processen- verbaal (1 in 2021) opgesteld om zich in regel te stellen met de wetgeving.

Verder worden er ook monsternames van het afvalwater en luchtemissiemetingen uitgevoerd.

De administratieve handelingen, uitgevoerd door de OVAM in het kader van het bodemsaneringsdossier Umicore Hoboken van december 1996 tot heden, worden hieronder opgesomd:

- In december 1996 heeft de OVAM bodemonderzoeken uitgevoerd in opdracht van de nv Umicore (vroeger Union Minière) op de UM-vestiging te Hoboken conform artikel 5 van het VLAREBO-besluit van 5 maart 1996 gelijkgesteld met een oriënterend bodemonderzoek.
- Bij besluit van 4 maart 1997 heeft de Vlaamse Regering op voorstel van de OVAM de gronden van de UM-vestiging te Hoboken aangewezen als gronden met historische bodemverontreiniging. Aanwijzing als grond met historische bodemverontreiniging die een ernstige bedreiging vormt en waarop overeenkomstig artikel 30, § 2 van het toenmalige bodemsaneringsdecreet van 22 februari 1995 bodemsanering moet plaatsvinden.
- Op 27 november 1997 sloten Umicore en de OVAM een overeenkomst over geïntegreerde uitgangspunten met betrekking tot de bodemsanering van de in het Vlaamse Gewest gelegen Union Minière-vestigingen, gekend als 'Convenant Umicore'. De Convenant werd voor kennisname ondertekend door de toenmalige minister van leefmilieu namens de Vlaamse Regering. De Convenant vormt het referentiekader waarbinnen de Umicore, onder toezicht van de OVAM, daadwerkelijk tot de beoogde bodemsaneringen (beschrijvende bodemonderzoeken, bodemsaneringsprojecten, bodemsaneringswerken en eventuele nazorg,...) op vrijwillige basis (d.w.z. zonder hiertoe door de OVAM te worden aangemaand op grond van artikel 30 van het vroegere Bodemsaneringsdecreet) voor de historische bodemverontreiniging tot stand gekomen op de umicore-vestigingen in Vlaanderen.
- Bij beslissing van 20 april 2001 oordeelde de OVAM dat het verslag van beschrijvend bodemonderzoek '*Beschrijvend bodemonderzoek Union Minière te Hoboken, rapport R9500983.hoboken.OO2lwfk*' ingediend bij de OVAM op 20 februari 2001 door de erkende bodemsaneringsdeskundige Tauw nv in opdracht van de nv Umicore niet conform het Bodemsaneringsdecreet was, en ze legde aanvullende onderzoeksverrichtingen op aan de nv Umicore.
- Bij beslissing van 6 maart 2002 verklaart de OVAM met ambtshalve aanvullingen het verslag van beschrijvend bodemonderzoek '*Aanvullend beschrijvend bodemonderzoek Umicore te Hoboken*', ingediend bij de OVAM op 3 januari 2002 door de nv Tauw in opdracht van de nv Umicore, conform met de bepalingen van het vroegere Bodemsaneringsdecreet. De OVAM was op basis van het beschrijvend bodemonderzoek van oordeel dat er in de zone A (vaste deel van de aarde en grondwater), A+ (grondwater) en de wijk Moretusburg een ernstige historische bodemverontreiniging aanwezig was en dat bijgevolg bodemsanering (opstellen van een bodemsaneringsproject en uitvoeren van bodemsaneringswerken en eindevaluatieonderzoek) noodzakelijk was.
- Bij beslissing van 5 juli 2002 wees de vroegere minister van Leefmilieu en Landbouw het administratief beroep van de nv Umicore tegen de hiervoor vermelde beslissing van de OVAM als ongegrond af. De nv Umicore stelde op 6 september 2002 tegen de beslissing van de Minister een annulatieberoep in bij de Raad van State. Bij arrest van 9 september 2004 stelde de Raad van State op verzoek van de nv Umicore (in uitvoering van de afspraken van Addendum I bij de Convenant Umicore) afstand van geding vast.
- Op 23 april 2004 sloten de nv Umicore, de OVAM en de Vlaamse Regering een addendum I ter uitvoering van de Convenant Umicore met onder meer de toezegging van de nv Umicore om bij de Raad van State afstand te doen van de hangende gedingen tegen de administratieve beroepsbeslissingen van de Minister, met verder ook engagementen tot uitvoering van de bodemsanering op en rond de Umicore-vestigingen binnen een welbepaalde termijn en met vastlegging van

bepaalde budgetten, en een regeling die overdracht van gronden onder strikte voorwaarden mogelijk zou maken.

- Bij beslissing van 24 februari 2006 leverde de OVAM een conformiteitsattest af voor het bodemsaneringsproject '*Bodemsaneringsproject Umicore nv, wijk Moretusburg : zone Curiestraat - Kapelstraat (oneven nummers) te Antwerpen (Hoboken) - 05/A1172*', opgesteld op 28 november 2005 in opdracht van de nv Umicore door de bodemsaneringsdeskundige Laboratorium Van Vooren NV. In het conform verklaarde bodemsaneringsproject werden de doelstellingen van de bodemsanering in overeenstemming met artikel 21 van het Bodemdecreet als volgt bepaald: het wegnemen van het risico dat uitgaat van het hand-mondgedrag voor de historische bodemverontreiniging van het vaste deel van de aarde met zware metalen door verspreiding en (atmosferische) depositie.
- Bij beslissing van 21 december 2011 leverde de OVAM een eindverklaring af voor de bodemsaneringswerken in de periode 2006-2011 en dit op basis van het eindevaluatieonderzoek '*Eindevaluatieverslag sanering woonwijk Moretusburg te Hoboken: zone Curiestr. - Kapelstr. (o.e. nummers) Blok 1 t.e.m. Blok 17 + addenda dd. 15.07.2010; 17.06.2011 en 12.12.2011*', opgemaakt door de bodemsaneringsdeskundige Terra Engineering & Consultancy nv in opdracht van de nv Umicore.
- Bij beslissing van 16 oktober 2007 leverde de OVAM een conformiteitsattest af voor het bodemsaneringsproject '*Tweede Bodemsaneringsproject Umicore - Wijk Hertogvelden te Antwerpen (Hoboken) - Ortec0700012*' opgesteld op 10 juli 2007 in opdracht van de nv Umicore door de bodemsaneringsdeskundige Terra Engineering & Consultancy nv.
- Bij beslissing van 22 december 2011 leverde de OVAM een eindverklaring af voor de bodemsaneringswerken in de periode 2006 – 2011 en dit op basis van het eindevaluatieonderzoek '*Eindevaluatieverslag Wijk Hertogvelden te Hoboken - Blok 19 t.e.m. Blok 22 (ORTEC0810416)) + addenda dd. 17.06.2011 & 12.12.2011*', opgemaakt door de bodemsaneringsdeskundige Terra Engineering & Consultancy nv in opdracht van de nv Umicore.

De OVAM heeft in het kader van haar toezichts- en handhavingsbevoegdheid van de bodemwetgeving tot op heden geen proces-verbaal of verslag van vaststelling opgemaakt ten aanzien van de nv Umicore.

7. Er zijn momenteel geen plannen om een aanmaning m.b.t. gezondheidsschade te versturen aan Umicore. Wel is Umicore aangesproken om financieel tussen te komen binnen het kader van het Preventiedecreet.

De opvolging van de bijzondere voorwaarden gebeurt jaarlijks gezamenlijk door de afdeling GOP van het departement Omgeving, de kern lucht van VMM en het agentschap Zorg en Gezondheid. Indien nodig wordt aan de deputatie van Antwerpen geadviseerd om de bijzondere voorwaarden aan te passen of te verstrengen. Zo werd in 2021 extra en verstrengde voorwaarden opgelegd die de uitstoot van zware metalen moet verminderen en de impact naar de omgeving inzake luchtkwaliteit en gezondheid moet verbeteren.

De Vlaamse overheid is niet betrokken bij de aankoop van de woningen door Umicore. Er werd steeds bevestigd door Umicore en Stad Antwerpen dat het geen verplichting was voor de inwoners maar wel een vrijwillige verkoop en verhuis.

Daarnaast is er een samenwerkingsovereenkomst die binnen de regeling vervuiler betaalt wordt toegepast cf. het preventiedecreet, waarin Umicore verantwoordelijkheid

opneemt, ook financieel, in de bloedonderzoeken bij kinderen, zorgondersteuning, preventiewerker in de omliggende woonwijk, het HBM-onderzoek, ...

8. De opkoopregeling van de huizen in de wijk Moretusburg is een initiatief van de stad Antwerpen en Umicore zelf.

In december 2021 heeft Umicore het volgende gecommuniceerd naar de buurtbewoners (*zie brief bijlage 1*):

- De woningen uit zone 2 worden opnieuw aangeboden op de markt als alternatieve bestemming van de bewoners uit zone 1.
- Met de stad Antwerpen is afgesproken om geen woningen meer in zone 2 op te kopen.
- De woningen in zone 1 zullen op korte termijn 2022-2023 afgebroken worden. Er wordt een studiebureau aangesteld om voor de aanleg van de groene zone (M01) een plan van aanpak op te stellen.

In de Vlaamse vestigingen Hoboken van Umicore nv is er al meer dan honderd jaar een productie van non-ferrometalen. Deze productie heeft er in het verleden toe geleid dat er een historische bodem- en grondwatervervuiling op het bedrijfsterrein en in de omgeving is ontstaan. In november 1997 tekende Umicore een vrijwillige overeenkomst met de Vlaamse overheid om deze historische vervuiling aan te pakken. In 2002 werd in opdracht van Umicore de beschrijvende bodemonderzoeken, waarin de omvang en de ernst van de bodemverontreiniging werd onderzocht, ingediend bij de OVAM en conform verklaard door de OVAM. Tegen deze conformverklaringen werd door Umicore beroep ingediend bij de Raad van State. Om ervoor te zorgen dat de bodemverontreiniging effectief zou worden aangepakt en op geen juridisch getouwtrek zou afstevenen, hebben de betrokken partijen besprekingen aangeknoopt. Deze besprekingen hebben geleid tot een addendum aangaande het convenant van 1997 die op 23 april 2004 door de Vlaamse regering, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en Umicore nv is ondertekend. Hierin wordt de historische bodemverontreinigingsproblematiek rond de vier vestigingen van Umicore nv in Vlaanderen geregeld. De duurtijd van dit addendum was 15 jaar en liep af op 23 april 2019.

Rond het fabriek Umicore Hoboken werden in het verleden 3 wijken geselecteerd waar verder onderzoek en sanering nodig bleek:

- Wijk Moretusburg (pal aan de fabriek):
 - Uitvoering: periode 2006 – 2008
 - Het beschrijvend bodemonderzoek werd opgemaakt in 2002. Het bodem-saneringsproject dateert van 2005
 - Alle onverharde delen van voor- en achtertuinen werden ontgraven en voorzien van een propere bovenlaag en dit voor alle percelen in de wijk.
 - De 'bodemsanering' voorzag ook in de ontstopping van weinig gebruikte maar toegankelijke ruimtes in de huizen van Moretusburg en Hertogvelden.
 - 100 % ten laste van Umicore
- Wijk Hertogvelden (ten noorden van Moretusburg)
 - Uitvoering: periode 2006 – 2008
 - Het beschrijvend bodemonderzoek dateert van 2006. Het bodemsaneringsproject werd in 2007 ingediend.
 - Enkel deze percelen werden gesaneerd waar de risicogrenswaarde werd overschreden.
 - De 'bodemsanering' voorzag ook in de ontstopping van weinig gebruikte maar toegankelijke ruimtes in de huizen van Moretusburg en Hertogvelden.
 - 100 % ten laste van Umicore
- Wijk Vinkevelen (ten oosten van de fabriek en vlakbij Fort 8)
 - Uitvoering: periode 2008 – 2010

- o Op basis van een statistische studie in de ruime omgeving van Umicore Hoboken werd verwacht dat ter hoogte van Vinkevelen de risicogrenswaarden mogelijks overschreden werden.
- o Een beschrijvend bodemonderzoek werd opgemaakt in 2008 en vervolgens een bodemsaneringsproject in 2008.
- o Enkel deze percelen werden gesaneerd waar de risicogrenswaarde werd overschreden. Incl ontstopping van weinig gebruikte ruimtes.
- o 50 % ten laste van Umicore
- o 50% ten laste van OVAM

De sanering van Hertogvelden en Moretusburg samen heeft ca 6 mio euro gekost. De kost van de sanering van Vinkevelen was om en bij de 300.000 euro.

Een verslaggeving hierover is te vinden op:

<https://www.ovam.be/sites/default/files/atoms/files/Convenant%20OVAM%2C%20Umicore%2C%20Nyrstar%2C%20Vlaamse%20overheid.pdf>

Voor het fabrieksterrein zelf ontving de OVAM verschillende bodemsaneringsprojecten van Umicore voor de aanpak van de bodemverontreiniging. Ook deze kosten zijn volledig ten laste van Umicore. De OVAM volgt in deze de verplichtingen van Umicore op.

9. a) Umicore is vergund voor het lozen van 230 m³/uur, 5.520 m³/dag en 1.000.000 m³/jaar bedrijfsafvalwater in oppervlaktewater via een waterzuiveringsinstallatie (rubrieken 3.6.3.3 - 3.6.7 van VLAREM II).
Verder is Umicore ook vergund voor de lozing van het bedrijfsafvalwater en de koelwaterspui.
De lozingsnormen voor de lozing van het bedrijfsafvalwater via de waterzuivering en deze van de koelwaterspui zijn opgesomd in bijlage 2.
 - b) De afdeling Handhaving bemonstert het afvalwater van Umicore jaarlijks minimaal tweemaal en de koelwaterspui minimaal driejaarlijks.
Naast de staalnames worden er ook inspecties uitgevoerd om de werking van de waterzuivering, geplande verbeteringen, de zelfcontrole van het afvalwater, de meldingen van het bedrijf van normoverschrijdingen in het kader van de zelfcontrole, te controleren.
Indien er vastgesteld wordt dat het bedrijf de vergunningsvoorwaarden niet naleeft, worden er afhankelijk van aard van de inbreuk, aanmaningen en/of processen-verbaal opgesteld om zich in regel te stellen met de wetgeving.
De data van de uitgevoerde controles van de lozingsvoorwaarden en andere vergunningsvoorwaarden bedrijfsafvalwater sinds 2015 tot heden, vindt u in de tabel in bijlage, evenals de referentie naar de bijhorende inspectieverslagen, de opgestelde aanmaningen en briefwisseling met het bedrijf. Indien u eerdere inspectieverslagen wenst, kunnen deze bijkomend opgevraagd worden.
 - c) zie antwoord b.
 - d) Er zijn geen indicaties dat het afvalwater systematisch bepaalde normen overschrijdt.
10. Mijn collega Wouter Beke, bevoegd voor Volksgezondheid, en ik hebben naar aanleiding van de verhoogde lood-in-bloedwaarden die werd opgemeten bij kinderen tijdens de voorjaarcampagne 2021, voorgesteld om op lokaal niveau een coördinatiegroep 'Hoboken' op te richten. De coördinatiegroep is ontstaan vanuit de noodzaak om vanuit de lokale overheid de communicatie naar inwoners te stroomlijnen en om alle betrokken actoren elkaar op de hoogte te brengen van de verschillende initiatieven (al dan niet met een communicatienood) vanuit de verschillende groepen en het bedrijf. Zo wordt steeds een stand van zaken gegeven door de verschillende voorzitters van de Medische werkgroep, technische werkgroep, Stuurgroep HBM en

Umicore. Indien wenselijk kan ook vanuit andere actoren, bijvoorbeeld wijkwerking, een stand van zaken gegeven worden.

Indien er iets belangrijks te communiceren is, zal worden afgesproken vanuit welke groep de communicatie het best gebeurt. Zo kan de communicatie over de halfjaarlijkse bloedonderzoek resultaten nog door de Medische Werkgroep worden georganiseerd en moet niet gewacht worden tot de coördinatiegroep is samengekomen. Ook de rekruterings- en resultatencommunicatie van het HBM-onderzoek zal volgens de communicatieafspraken van Stuurgroep HBM worden georganiseerd.

Verdere afspraken zoals een jaarplanning, website-aanpassing ed moeten nog bestendigd worden.

De brieven om inwoners binnen een straal van 100m of 500m van een PFAS-verdachte locatie op de hoogte te brengen, worden verstuurd als uit het verkennende onderzoek blijkt dat de omwonenden uit voorzorg best een aantal blootstellingsbeperkende maatregelen nemen tot uit verder onderzoek de verontreiniging goed in kaart is gebracht. In Hoboken zijn er al veel langer blootstellingsbeperkende maatregelen van toepassing: <https://www.gezondleven.be/themas/gezondheid-en-milieu/milieugezondheidskundige-aandachtsgebieden/aandachtsgebied-hoboken>

Vanuit Agentschap Zorg en Gezondheid zijn er momenteel geen plannen om de lokale overheid te adviseren om de omwonenden per brief op de hoogte te brengen van deze blootstellingsbeperkende maatregelen n.a.v. de milieu-gezondheidsproblematiek.

BIJLAGEN

1. [Brief Umicore](#)
2. [Lozingsnormen](#)
3. [Analyseresultaten 9/7/2015](#)
4. [Analyseresultaten 24/11/2015](#)
5. [Analyseresultaten 02/08/2016](#)
6. [Overschrijving lozingsnormen: PV en aanmaning 08/12/2016](#)
7. [Aanmaning PV](#)
8. [Antwoord Umicore op aanmaning](#)
9. [Analyseresultaten 02/04/2017](#)
10. [Analyseresultaten 10/10/2017](#)
11. [Analyseresultaten 07/12/2017](#)
12. [Analyseresultaten 31/05/2018](#)
13. [Opstellen aanmaning 04/06/2018](#)
14. [Aanmaning na controle 04/06/2018](#)
15. [Antwoord Umicore op aanmaning](#)
16. [Analyseresultaten 11/07/2018](#)
17. [Controle opvolging aanmaning bijlage 14 03/05/2019](#)
18. [Analyseresultaten 29/08/2018](#)
19. [Analyseresultaten 19/11/2019](#)
20. [Analyseresultaten 02/06/2020](#)
21. [Opstellen aanmaning 04/09/2020](#)
22. [Aanmaning na controle 04/09/2020](#)
23. [Analyseresultaten 19/10/2020](#)
24. [Analyseresultaten 24/03/2021](#)
25. [Briefwisseling na staalname 24/03/2021](#)
26. [Analyseresultaten 24/09/2021](#)
27. [Opstellen aanmaning 28/10/2021](#)
28. [Aanmaning na controle 28/10/2021](#)
29. [Opvolging aanmaning](#)